

Migráció LibreOffice-ra a szoftver- és dokumentumszabadság népszerűsítése érdekében

A LibreOffice a vezető szabad szoftveres irodai csomag MS Windows, Mac OS X és GNU/Linux rendszerekre, amely hat funkciógazdag alkalmazást kínál, amelyek bármely dokumentum-előállítási és adatfeldolgozási igényt kielégítenek: a Writer a szövegszerkesztéshez, a Calc a táblázatkezeléshez, az Impress a bemutatókészítéshez, a Draw a rajzoláshoz, a Base az adatbázis-kezeléshez és a Math a matematikai képletek készítéséhez.

A LibreOffice-t tetszőleges irodai igények kielégítésére tervezték, legyen a felhasználó magánszemély vagy intézmény. A szoftvert több millió személyi számítógépen használják, beleértve a francia kormányt, több régiót, megyét és várost egész Európában – például München városát – és sok más intézményt, mint a koppenhágai kórházi rendszer.

A LibreOffice az Open Document Format (ODF) nevű, kormányzatok és intézmények által világszerte elismert és valóban nyílt ISO szabványt használja minden irodai dokumentum alapértelmezett formátumaként. Az ODF fájlok egyszerűen felismerhetők a kiterjesztésükről: .odt szövegekhez, .ods táblázatokhoz, .odp bemutatókhoz, .odg rajzokhoz, .odb adatbázisokhoz és .odf matematikai képletekhez.

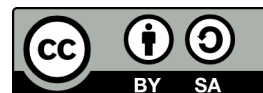
A LibreOffice lehetővé teszi a dokumentumok mentését úgynevezett „hibrid PDF” formátumban; ez egy szabványos PDF fájl, amelybe egy teljes mértékben szerkeszthető ODF dokumentum van beágyazva. Ezek a dokumentumok megnyithatók a LibreOffice-ban mint normál ODF dokumentumok, más felhasználók számára pedig mint egyszerű PDF fájlok (a címzettek tökéletes formázást kapnak a csak olvasható módban, de szükség esetén továbbra is szerkeszthetik a dokumentumot LibreOffice-ban). Ez jelentős fejlődés a dokumentumok interoperabilitásában, amely elérhetetlen zárt megoldásokkal.

A LibreOffice által tartalmazott menüpontokból a dokumentumok elküldhetők e-mail mellékletként az összes elérhető formátumban: ODF, PDF (hibrid is) és MS Office formátumok, a hagyományosakat is ideértve.

A LibreOffice csak szabad betűkészleteket telepít, amelyeket az összes operációs rendszerrel való kompatibilitásra terveztek, és ezáltal képes tovább növelni az interoperabilitást az elrendezés megtartásával akkor is, ha a dokumentumot nem az elkészítéséhez használt operációs rendszeren nyitják meg.

Áttérés LibreOffice-ra

Az irodai programcsomag bármely – személyes vagy vállalati – munkafolyamat szerves része, ilyen módon alapvető a legtöbb számítógép-használó termelékenységéhez. A LibreOffice-ra váltás nagyon egyszerű a személyes szinten, de bonyolult vállalkozás lehet intézmények számára a csoportdinamikából eredő, változással szembeni ellenállás miatt, valamint az irodai csomagnak a harmadik féltől származó zárt szoftvereket,

dokumentumsablonokat és makrókat körülvevő informatikai infrastruktúrába való integrációjából eredő problémák miatt.

Másrésről a LibreOffice-ra migrálás kiváló lehetőséget ad az intézményi munkafolyamatok újragondolására. A meglévő Visual Basic makrók migrálása előtt például jó ötlet meghatározni, hogy a makrók még szükségesek-e, a fölöslegesek kidobása és a szükségesek újraírása érdekében. Ez érvényes a dokumentumsablonokra és a zárt bővítményekre is.

A LibreOffice 4.0 jelentősen csökkentette az ilyen bővítmények szükségességét a CMIS (Content Management Interoperability Services) natív implementációjának köszönhetően. Ez egy nyílt szabvány, amely lehetővé teszi a tartalomkezelő rendszerekben (mint az MS SharePoint, IBM FileNet, Alfresco és Nuxeo) lévő dokumentumok elérését, olvasását és módosítását közvetlenül a LibreOffice-ból.

A migrálási folyamat megkezdése

A migrálandó harmadik féltől származó alkalmazások, sablonok és makrók elemzése után el lehet kezdeni a folyamatot egy pilot projekt megvalósításával. A pilot projekt célja a migrációt befolyásolni képes problémák azonosítása, valamint hogy a dokumentum-munkafolyamat és az interoperabilitás a terveknek megfelelően működik-e. Noha a LibreOffice nagyon nagy mértékben kompatibilis a Microsoft Office-szal, nem a Microsoft Office klónja, egyes területeken erősebb, más területeken gyengébb. Ez problémákat okozhat a munkafolyamatokban és az interoperabilitásban.

A pilot résztvevőinek a teljes intézmény munkafolyamatát képviselniük kell, és vagy LibreOffice képzést kell nekik nyújtani, vagy el kell tudniuk érni képzett személyzetet.

A The Document Foundation célja összeállítani olyan személyek listáját, akik jelentős tapasztalattal bírnak a LibreOffice migrációban, és professzionális szolgáltatásokat üzemeltetnek projektmenedzsment, fejlesztés, képzés és terméktámogatási területeken. A professzionális szolgáltatások igénybe vétele kulcsfontosságú bármely nagy LibreOffice telepítés sikeréhez egy intézményen belül. Ezen kívül segít gazdasági erőforrásokat biztosítani a szoftver további fejlesztéséhez.

A pilot projektnek van néhány alapvető célja:

- Kritikus dokumentumok, sablonok és makrók azonosítása: a meglévő dokumentumok, sablonok és makrók jó része lehet, hogy nincs használatban, vagy a LibreOffice-ra váltás után válik fölöslegessé. A még használatban lévő dokumentumokat és sablonokat szabványos ODF formátumra kell konvertálni, míg a makrókat újra létre kell hozni megfelelő technológiával.
- A külső partnerekkel folytatott, a belső előállítási folyamatokat közvetlenül befolyásoló (egyszeres vagy többszörös) dokumentum-körbeadások leltárának létrehozása. A frissített munkafolyamat konzisztenciáját – beleértve (ha lehet) az új szabványos dokumentumformátumokat – ellenőriztetni kell minden érintett külső partnerrel, és el kell magyarázni minden érintett felhasználónak.

- Az eszközök és MS Office-függő alkalmazások leltárának elkészítése, különösen CRM és ERP környezetekben. Ezeket az alkalmazásokat azonosítani kell, és ellenőrizni kell kompatibilitásukat a LibreOffice-szal, mivel az új szolgáltatások alternatív megoldásokat kínálhatnak (például CMIS kapcsolat). A csoportvezetőkkel vagy menedzserekkel kitöltött kérdőívek segítségével jobban bele lehet látni, hogy hogyan működnek együtt az üzleti megoldások az MS Office-szal.

A támogatási hívások számának a kezdetektől történő minimalizálása és a termelékenység maximalizálása érdekében nagyon ajánlott egy „üdvözlő” csomag összeállítása a felhasználóknak, kiemelve a szoftver alapfunkcióit, és az MS Office-hoz képest eltérően működő funkciókat.

Váltás nyílt dokumentumszabványokra

Nagyon fontos azonnal átváltani a szabványos ODF formátumra minden dokumentum esetén, és az örökölt vagy aktuális MS Office dokumentumformátumokra csak a zárt irodai csomag felhasználóival való fájlcsere esetén hagyatkozni. A fájlmegosztás egy kritikus probléma, mert az információk hatékony fejlesztése és cseréje alapvető szükséglet. Az ODF használata alapértelmezett fájlformátumként segít az intézményeknek az információs eszközök elavulás és gyártófüggőség ellen védett tárolójának létrehozásában.

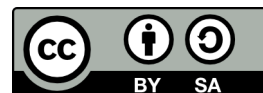
Kifejezetten javasolt a LibreOffice telepítése minden felhasználó számára, és az MS Office meghagyása csak azoknak, akik speciális igényeit csak az MS Office tudja kielégíteni.

Az MS Office a 2007-es verzió óta képes az ODF formátum olvasására és írására, noha a 2013-as verzióig számos fontos kivétel van, különösen a táblázatok esetén. A 2013-as verzió már támogatja az ODF 1.2 referencia megvalósítását. Ha pedig a másik fél nem rendelkezik LibreOffice-szal, és a dokumentumot csak olvasni vagy nyomtatni szeretné, akkor az adatcsere megoldható PDF formátumban, akár a végső verziók esetén csak olvashatóan, vagy hibrid PDF-ként amely tovább szerkeszthető LibreOffice-ban formázás vagy információk elvesztése nélkül.

Az átlagos felhasználó számára minden egyes dokumentum interoperabilitási formátumának kiválasztása fölösleges kellemetlenségnek tűnhet, de alapvető tényező a felhasználó és az intézmény felszabadításához is a zárt formátumok korlátozásai alól, amelyek meghosszabbítják a szállítói függőséget. A felhasználók és intézmények nem felejtik el, hogy a zárt dokumentumformátumok nem csak a saját szabadságukat korlátozzák, de az információs eszközeik tulajdonlását is.

Az intézményen belüli „technológiai vezetők” azonosítása

Miután a pilot projekt és az ODF-re átállás megkezdődik, eljön az intézményen belüli „technológiai vezetők” azonosításának ideje: ők azok a személyek, akik technikai hozzáértését kollégáik elismerik. Ők azok például, akiket a legújabb és legnagyobb költségű megvásárolható okostelefonról vagy számítógépről vagy a legújabb alkalmazásokról kérdegetnek.

A „technológiai vezetők” alapvető szerepet kapnak a migráció folyamatában, mivel ők lesznek a LibreOffice evangelistái, és ők fognak első kapcsolódási pontként szolgálni a felhasználók számára az egyszerű terméktámogatás nyújtásához. A „technológiai vezetők” szerepét és erőfeszítéseit megfelelő ösztönzőkkel el kell ismerni, támogatni és bátorítani kell az intézmény vezetésének.

A „technológiai vezetőket” meg kell hívni néhány LibreOffice találkozóra a felső- és középvezetéssel, valamint az IT támogatói csapattal. A találkozók célja a LibreOffice-hoz szükséges jóváhagyás elérése, és a döntéshozók és véleményvezérek motiválása a migrációs folyamattal kapcsolatban.

A legfontosabb résztvevők meggyőzése után ezek képesek lesznek információt nyújtani alkalmazottaiknak és kollégáiknak a migrációs folyamattal kapcsolatban, és bátorítani őket a képzés és telepítés után a LibreOffice-ra való minél korábbi áttérésre.

A felső vezetők, középvezetők és a „technológiai vezetők” közösen segíteni fognak az intézmény különböző rétegeihez való eljutásban. A csoport rendszeresen találkozik a migráció különböző fázisaiban a különböző tapasztalatok megosztása és a közös problémák megoldásainak azonosítása érdekében.

Képzés és támogatás biztosítása

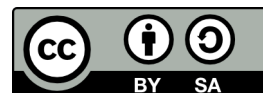
Minden migrációs projekt esetén alapvető lépés alapos képzést nyújtani a LibreOffice-ról – beleértve a jellemzőit, előnyeit, funkcióit, sajátosságait és fő eltéréseit az MS Office-hoz képest. A képzést – különböző szinteken – meg kell kapnia az IT személyzetnek, az oktatóknak, a „technológiai vezetőknek”, a közép- és felső vezetésnek és minden végfelhasználónak.

A képzési folyamat másik célja a migrációs projekt értelmének és céljainak tudatosítása a felhasználókban, így ők azt nem pusztán a költségvetéssel kapcsolatos problémákra adott válaszként látják. A LibreOffice-ra migráció lehetőséget kínál nyílt és szabványos fájlformátum bevezetésére, amelyet a felhasználók kreatív munkájának szabadságának védelmére és a szállítói függés megelőzésére szántak.

A felhasználókat, ideértve a közép- és felső vezetőket is, műszaki képességeik, képzési igényeik és szervezeti egységük szerint szegmentálni kell. Ezek a csoportok alkotják a migráció megvalósítási fázisának tervezési alapját, így az átállás a széttöredezés elkerülése érdekében egyetlen homogén lépésben történik meg.

A The Document Foundation azon dolgozik, hogy egy referencia képzési programot biztosíthasson, valamint a tanúsított oktatók listáját. A tanúsított oktatók elérhetősége egy másik fontos lépés egy olyan LibreOffice-ökoszisztéma kifejlesztése felé, amely képes a LibreOffice bevezetésére vagy az MS Office-ról LibreOffice-ra áttérésre vállalkozó intézményeknek szükségesé vált értéknövelt szolgáltatások biztosítására.

A felhasználók segítése érdekében a teljes támogató csapatnak közösen létre kell hoznia a gyakran ismételt kérdések (GyIK) listáját a jövőbeli problémák gyors megoldásához. Ezt a GyIK dokumentumot a migrációs folyamat során használt többi dokumentummal – különösen a bemutatókkal és kézikönyvekkel – együtt online közzé kell tenni az

intézmény honlapján a gyors és egyszerű elérhetőség érdekében.

A képzés alapvető a technikai támogató csapat fejlesztéséhez. Amikor a „technológiai vezetők” – akik gyakran első kézből támogatják kollégáikat – nem képesek megválaszolni az osztályukon felmerülő kérdéseket, akkor a problémát fel kell terjeszteni az 1. és szükség esetén a 2. szintű terméktámogatásnak.

Az 1. és 2. szintű támogatói csapat lehet belső és külső, vagy a kettő keveréke, a LibreOffice-ra migrálás állapotától függően.

3. szintű támogatás

Ha minden más csődöt mond, és az 1. és 2. szintű támogatás véleménye szerint a probléma nem a felhasználó oldalán van, akkor szükség van 3. szintű támogatásra, amely képes a LibreOffice viselkedésének javítására. A LibreOffice-ökoszisztéma olyan fejlesztőkön keresztül biztosít tanúsított harmadik szintű támogatást, akik képesek a hiányzó vagy részlegesen megvalósított funkciókkal, hibákkal vagy regressziókkal kapcsolatos technikai problémák azonosítására és megoldására.

Fontos megérteni, hogy a tanúsított fejlesztők által végzett minden kódjavítás visszakerül a LibreOffice projekthez, hogy megosztásra kerülhessen az irodai programcsomag összes felhasználójával, így az egész ökoszisztémára pozitív hatással lesz.

Nagy intézménynél 3. szintű támogatás nélkül bármit is bevezetni különösen veszélyes, és az egész projekt meghiúsulásához vezethet. Ha van 3. szintű támogatás, akkor az intézmény biztos lehet abban, hogy az általuk tapasztalt problémák időben megoldásra kerülnek – ezt lehetetlen elérni csak a közösségi fórumok, levelezőlisták vagy hibakövető rendszerek használatával.

A LibreOffice telepítése minden személyi számítógépre

A LibreOffice telepítése minden személyi számítógépre, beleértve azon felhasználókét is, akik konkrét technikai okból felhatalmazást kaptak az MS Office használatának folytatására, előre el kell tervezni és össze kell hangolni a képzés ütemezésével annak biztosításához, hogy a felhasználók a szoftvert az első oktatás után azonnal használatba vehessék.

A telepítési módszer az intézmény IT infrastruktúrájának jellemzői alapján azonosítható és választható ki. A LibreOffice tömegesen telepíthető egy nagy intézményben a megfelelő rendszerfelületei szoftverek használatával az összes jelentős platformon, vagy (Windowson) a .msi csomag egy MSI szerkesztő (például InstEd vagy Orca használatával történő) módosításával, majd egy Csoportházirend-objektum (Group Policy Object, GPO) létrehozásával terjeszthető a szoftvercsomag.

Azokat a felhasználókat, akik megtarthatják az MS Office példányukat a LibreOffice telepítése mellett, fel kell készíteni az interoperabilitási igényekre (ne használjanak C* betűkészleteket a dokumentumokban stb.)

Korábbi sikeres LibreOffice-ra migrálások tanulságai

A LibreOffice szolgáltatásai bőven kielégítik bármely intézmény legtöbb felhasználójának mindennapi igényeit. Általánosságban a néhány technikai akadály az MS Office makrók fejlett funkcióit használó táblázatokkal kapcsolatos, amelyeket sokszor több okból is bonyolult migrálni.

A felhasználóknak a képzés után azonnal képesnek kell lenniük dokumentumok előállítására: emiatt a munkaállomások telepítését és tesztelését a képzés megkezdése előtt mindenképp be kell fejezni, a LibreOffice telepítésével való késlekedés felszámolja magának a képzésnek az eredményeit. Különösen fontos továbbá egy referenciapont biztosítása a migrációval kapcsolatos problémákhoz a „technológiai vezetőktől” kezdve a képzett támogató személyzetig.

Az első néhány dokumentum előállítása tartós benyomást fog létrehozni a LibreOffice minőségéről a felhasználók szemében: a sima folyamat motiválni fogja őket a folytatásra és a fejlettebb funkciók kipróbálására, míg a problémákba ütközés – a letriviálisabbakat is ideértve – elbizonytalanítja őket és negatív érzéseket kelt.

A legnagyobb probléma ekkor a változással szembeni ellenállás, amely az új technológia bevezetésének mellékhatása bármely nagy intézménynél (és nem magával a LibreOffice-szal kapcsolatos). Ez azt jelenti, hogy a váltást gyakran tehernek érzik a mindennapi munkán felül; ezt körültekintően megalkotott kommunikációs stratégiával kell kezelni. A felhasználókat meg kell győzni arról, hogy az új eszközök némi oktatás után jobb és kielégítőbb felhasználói élményt fognak eredményezni.

A változással szembeni ellenállás jellemző okai:

- Félelem az ismeretlentől, amely kiváltja a félelmet az új technológia megfelelő szintű kezelésére való képtelenségtől;
- Az az érzés, hogy a változást a felső vezetés kényszeríti ki, amely az új eszközt nem a középvezetőkkel és alkalmazottakkal azonos mértékben használja;
- Gyenge kommunikációs stratégia: amikor változáskezelésről van szó, nincs olyan, hogy túl sok kommunikáció;
- A rutin megváltozása, amely a felhasználó komfortzónájának megváltozásában – vagy annak vélt csökkenésében – ölt testet;
- Az intézmény, a vezetés, vagy a személyzet kompetens változáskezelési képességébe vetett csekély bizalom;
- A változás szükségességének félreértése, különösen azok esetén, akik szilárdan meg vannak győződve arról, hogy a dolgok most is jól működnek... ahogyan az elmúlt húsz évben mindig!

- A status quo változása, amely azt az érzetet váltja ki, hogy a folyamat végén egyesek helyzete rosszabb lesz a korábnál (mert a változás nyertese egy másik csoport, például a fiatalabbak az idősebb hűséges alkalmazottakkal szemben).

Természetesen a „nyers erő” módszer – amely a LibreOffice telepítéséből és az MS Office előzetes figyelmeztetés nélküli törléséből áll – a lehető legrosszabb, mivel elutasítást vált ki, amely a siker bármely esélyét megöli.

Célzott kommunikációs stratégia

Az MS Office-ről LibreOffice-ra migrálás intézményre gyakorolt hatásának csökkentése érdekében különösen fontos a kommunikálni minden résztvevőnek – mindenek előtt az irodai csomag összes felhasználójának – egy ilyen nagy szervezési változás mögött álló okokat. Lényegében arról van szó, hogy – noha a funkciók alapján majdnem azonos a két irodai csomag – a felhasználók nem értik, miért kell a több évi munka során meggyökeresedett és sokszor automatikussá vált szokásokat megváltoztatni.

A javasolt megközelítésnek a következő üzeneteket kell tartalmaznia:

- A migráció okainak és értelmének körvonalazása;
- A LibreOffice és a szabad szoftver alapvető fogalmainak rövid bemutatása;
- A migrációs projekt időbeosztása, a felhasználókat közvetlenül érintő különböző lépések összefoglalásával;
- Együttműködés kérése az egyes felhasználók termelékenységére kritikus dokumentumok/alkalmazások/munkafolyamatok közreadásával;
- Az oktatás időbeosztásának és a további oktatási lehetőségek körvonalazása;
- Az újonnan, az oktatás után és a migrációs folyamat után bevezetett támogatói infrastruktúra körvonalazása;
- Visszajelzések kérése az egész folyamat során és a visszajelzések kezelési mechanizmusainak összefoglalása.

A körültekintően összeállított változáskezelési kommunikációs terveket az üzenetet valószínűleg megkapó célközönségre kell szabni, amelyet nem csak a szervezeti diagramon lévő funkcionális egységek képviselnek, de az ezen funkcionális egységeken belüli különböző típusú emberek is.

A különböző embertípusokat a változásbefogadás kategóriáival lehet jellemezni, amelyek a modern marketingtervekre lettek alkalmazva: innovátorok, korai befogadók, korai többség, késői többség és hátramaradók (vagy konzervatív hagyománytisztelők).

Az innovátorok azok az emberek, akik természetüknél fogva mindig új dolgokat akarnak kipróbálni, és bármely új vagy eltérő technológiára való migrációs folyamat élén fognak állni. Noha csak a teljes népesség 2,5%-át teszik ki, rengeteg olyan dolgot próbálnak ki, amelyekből végül nem lesz semmi, de mindig készen állnak valami újra:

ők azok, akik a változást már a menedzsment döntése előtt akarják.

A korai befogadók a jellemző véleményvezérek, és ők azok az emberek, akiket a többiek megkérdeznék a változás értelméről. Nem olyan kalandvagyók, mint az innovátorok, de jellemzően számon tartják, hogy mik azok az újdonságok, amelyek értékesek lehetnek, mivel a változást pozitív fényben látják.

A korai befogadók bárhol lehetnek, a beosztásuktól vagy pozíciójuktól függetlenül. Minden változáskommunikációs tervnek ezen emberek megcélzásával kell kezdődnie, mert befolyásuk alapvető és ellenállásuk minden erőfeszítést hasztalanná tesz. A korai befogadók minden népesség körülbelül 13,5%-át teszik ki.

A korai többség egy kicsit konzervatívabb a korai befogadóknál, és az új ötleteket a csoport átlagos tagja előtt fogadják be, de nem tartják számon az új és érdekes dolgokat. Tovább tart, míg hinni kezdenek a változásban, és a változást „szándékos hajlandósággal” követik, de nem járnak elől. Bármely népesség 34%-át teszik ki.

A korai többség a korai befogadók bátorítása és vezetés nélkül nem fog megmozdulni a változás elfogadása felé. Megnyerésük több időt és figyelmet igényel bármely más csoporthoz képest, és ez az a pont, ahol a legtöbb változáskommunikációs kampány áll vagy bukik: ezen emberek megnyerésén.

A késői többség szükségszerűségből követi a változást, nem az abba vetett hit miatt, vagy mert elkerülhetetlennek látják a változást. A teljes népesség másik 34%-át teszik ki, és leginkább a régi módszerek legjobb elemeinek megőrzése érdekli őket. Csak a korai befogadók és a korai többség csoportok megnyerése után lehet őket elérni.

A lemaradók vagy konzervatív hagyománytisztelők mindig a régi módszert fogják szeretni. A népesség utolsó 16%-át teszik ki, és amikor már mindenki váltott, akár egyetértést is mutathatnak, de szövevényes és rejtett módszerekkel ellen fognak állni a váltásnak.

A változáskezelési kommunikációs tervet ezen stratégiák használatával elkészítve a feladat megoldása sokkal egyszerűbb és hatékonyabb lesz. Túl sok változáskezelési projekt azért hiúsul meg, mert a vezetés elveszti a fókuszot, és a szkeptikusokra és kritikusokra kezd koncentrálni a lendület felépítése helyett a természetesebb szövetségeseikkel.

A LibreOffice beszerzése

A LibreOffice 4.0 letölthető a <http://hu.libreoffice.org/letoltes/> címről. A kiterjesztések a <http://extensions.libreoffice.org/extension-center> oldalról érhetők el.

A LibreOffice-t a The Document Foundation nevű non-profit, független, 2010 szeptemberében indult szabad szoftveres projekt fejleszti, amely az OpenOffice.org-gal való tíz éves tapasztalataikra alapozva. További információkért keresse fel a weboldalukat: <http://www.documentfoundation.org>.

A LibreOffice felhasználók, a szabad szoftverek pártolói és a közösség tagjai a <http://donate.libreoffice.org> oldalon keresztül támogathatják a The Document Foundationt. Az összegyűjtött pénzt az infrastruktúra növelésére és a projekt ismertségét növelő marketingtevékenységekre fordítják.